Opusculū xxxvi.

Incipit tractat⁹ de instātibus sancti thome de aq̄no capl'm p̄mū q̄d fit tempus et qualiter tēpus in istis inferiobus p̄ticipatur et q̄ fit angelo⁹ et eo⁹ opationum mensura

Quoniā oēm duratioēm concomitat² instans iō ad naturā duratōis apiendā de natura instantis optet aliq̄d dicere. Hoc eim alteri⁹ noticia ad alteri⁹ cognitionē valz. Et q̄ ꝓposita sunt nob̄ notiora simplicib⁹ diuisibilia ī diuisibilib⁹ Iō a tp̄is noticia incipiendū est vt p ip̄m ad instantis cognitionē et inde ad diusa⁹ durationē naturā possit facili⁹ p̄ueniri Sciendū est ergo p̄mo q̄ tēp⁹ dicit² nūs mot⁹ vt dici² q̄rto phisico⁹ Licz eim nichil sentiam⁹ p aliq̄ sensum exteriorē de aliq̄ motu facto circa corpus. adhuc sola cogitationū successiōe potest anima pri⁹ ⁊ posteri⁹ p̄cipe in ip̄a successiōe et ita in successione necessario apprehendit aiā duo vel tria vel plura ⁊ iste nūs ap̄p̄hensus in successione est tp̄s. sed ḥ durationē habet Cū eim tēpus seq̄tur motū p̄mi mobil'vt eius p̄pria mensura Actio aūt anime p̄mo mobili nō subiaceat cū non p̄ficiatur organo corpali sola eim corpa primo corp̄i et ei⁹ motui subiacēt. videt² secundū actioēm aiē tp̄s nō posse p̄cipi nisi aliqua trāsmutatio circa corp⁹ cōtingat Ad huiusmōi ergo euidentiā sciēdū ē q̄ est vn⁹ pri⁹ mot⁹ qui ē causa ōnis mot⁹ scd̄i et ideo q̄cūq̄ trāsmutationes sunt circa ista corpa inferiora fiūt ab illa p̄ma trāsmutatiōe. in actiomib⁹ aūt aiē licz non fit trāsmutatio ex p̄te ip̄ius aiē est tn̄ trāsmutatio ex p̄te fantasmatū p̄ quorū naturā in cogitationib⁹ aiē est ꝓtinuū ⁊ tēp⁹ vt dicit² in libro de aiā Et ideo aiā in suis cogitationib⁹ p̄cipit successionē cōtinuā et ap̄p̄hendit p̄us ⁊ posteri⁹ in ea et in ḥ ꝓhistit ratio tp̄is Tēpus eim est nūs poris ⁊ posteriorīs in motu ⁊ ab vnitate mot⁹ habz tp̄s vnitatē Cōpatur eim tēpus ad illū motū nō solū vt mēsura ad mensuratū sed vt accñs ad subiectū Impossibile ē aūt in vno subiecto eē plura accñtia eiusdē spēi sicut vni superficiei nō p̄ñt simul ineē due albedines. mot⁹ āt p̄m⁹ ē vn⁹ ⁊ vniformis vñ tēpus necē est vnū. ad alias āt trāsmutatiōes ꝓpatur tp̄s solū vt mēsura vnū aūt p̄t esse mēsura pluriū vt vna v̄ga est mensura m'ltoⁿ pannorū et ideo tēpus non m'ltiplicat² ad m'ltiplicationē trāsmutationū inferiorū sz manet vnū ip̄is multiplicatis Ex dictis ergo manifestū est q̄ in substantijs separatis que non intelligūt cū cōtinuo vl'fantasmate nō est tēpus in cui⁹ diuisione cadit mot⁹ q̄ est subiectū tp̄is et quo tēp⁹ habz q̄d fit ꝓtinuū In diffinitione eim tp̄is ponit² nūs tāq̄ gen⁹ ei⁹ et ei⁹ formale ⁊ mot⁹ ponit² obliq̄ sicz ei⁹ subiectū et loco drñe Sp̄ eim cū accñtia in abstracto diffiniūt² ponit² sbiectū loco drñe sicz fimitas di² curui tas nasci ⁊ nāq̄ loco debet semp̄ drña in diffinitiōe poni ⁊ inde ē q̄ tp̄s non est absolute numer⁹ sicut duo vl'tria sed est numerus applicat⁹ reb⁹ sicut due vlne pāni et huiusmōi In sbīs ei separatis non est subiectū temporis sic dicti vnde mensura actiōis in eis non habebit aliquā cōtinuitatē a materia

nec ab alio exteriori sed quia non po-
test ab eis apprehendi simul nisi vnũ
oportet q̃ in apphensione pluriũ ca-
dit successio prioris et posterioris sed
totũ hoc est discretũ ⁊ nõ continuũ et
tẽpus erit in actõibus earũ secundũ si
militudinẽ eius q̃ ẽ formale in eo non
aũt ꝑm esse eius materiale a quo habz
esse continuũ Ideo tẽpus quo mẽsu-
ratur successio in actionib⁹ angelo⁹ ẽ
ex indiuisibilib⁹ sicut numer⁹ ꝓponit²
ex vnitatib⁹ que sunt indiuisibilia que
dã. illa aũt indiuisibilia non ꝑtinẽt ad
genus q̃titatis sicut vnitates ꝑtinent
et hoc de facili cognoscit² si natura nr̃i
tẽporis ꝓsideretur Sciendũ est ergo
q̃ cũ ratio mensure inueniat² in q̃tita
te discreta ⁊ ꝑ eius naturã in cõtinua
nichil poterit habẽ rõem mensuẽ in q̃
titate continua nisi ex adiũctiõe quãti
tatis discrete ⁊ ideo tẽpus qd̃ est men
sura mot⁹ a quo habz ꝓtinuitatẽ sicz a
subiecto formalit̃ est nũs et ꝑ hoc est
mensura q̃uis eẽ habeat ꝑ motũ sicut
accñs a suo subiecto Si ergo tempus
nr̃m ꝓsideretur formalit̃ ẽ nũs siue q̃
titas discreta sed rõne sui sbiecti ẽ q̃ti
tas ꝓtinua vnde tẽpus nõ est nũs ab-
solutus sed applicat⁹ reb⁹ Quãtitas
aũt discreta habz originẽ a q̃titate cõ
tinua vt docetur in phisicoꝝ ꝓpter di
uisionẽ cõtinui est additio in nũo non
eñ forent due vnitates faciẽtes nũm
aliquaꝝ rerũ nisi ille res eẽnt diuise ab
inuicẽ in se tñ retinentes vnitatẽ Diui
sio aũt rerũ singulariũ eiusdẽ speciei ẽ
per materiã non ꝑ formã cũ spẽs seq̃
tur formã. species aũt vna est in ange
lis aũt materia nõ est ⁊ ideo sbstantie
separate a phis vocãtur Ex quo patz q̃
mensura actionũ in angel' cũ insit eis
vt in subiecto non ꝑtinet ad quãtitatẽ
discretã Diuisio eñ et nũositas que ẽ
in eis est solũ formalis et nullo modo
materialis cũ tot sint in eis species q̃t
indiuidua ⁊ ideo multitudo que est in
eis est de trãscendẽtibus Certũ ẽ eñ
q̃ vnũ et multũ diuidũt ens ꝓmune. et
manifestũ est q̃ illud vnũ et multa nõ
sunt in aliquo genere determinato pu
ta in quãtitate cũ vnitas tal' et multi-
tudo possit repiri vbi nulla ẽ quãtitas
vt in angel' Temp⁹ ergo qd̃ mẽsurat
eoꝝ actiones nõ est ꝓtinuũ nec nũs q̃
est q̃titas discreta cũ illa oriat² a cõti-
nua sz est nũs q̃ ẽ multitudo q̃ ẽ de trãs
cendẽtib⁹ et ex talib⁹ indiuisibilib⁹ cõ
poni habz Et ideo nõ ẽ inter duas ac-
tiones suas q̃ ꝑficiunt² in diuñs indi-
uisibilib⁹ illi⁹ tꝑis aliq̃d mediũ cadere
pñt eñ due actiões ĩmediate succedẽ
sicut ⁊ due vnitates solũ ei int̃ duo in-
diuisibilia tꝑis nr̃i q̃ ex talib⁹ cõponi
non potest cũ sit cõtinuũ cadit mediũ
Sz si ex eis scz indiuisibilib⁹ ꝓponere²
tẽpus nr̃m nil cadẽt mediũ. q̃ ꝑtes rei
ĩmediate coherẽt ⁊ ideo instãtia in tẽ-
pore nr̃o nõ sunt ꝑtes illi⁹ tꝑis cũ sibi
inuicem ĩmediate succedẽ non pñt Ex
dictz ergo manifestũ ẽ non esse trãsitũ
cũ angel⁹ morose aliq̃d vnũ intelligat
sicut qñ intelligit duo successiue. apud
nos aũt successio quedã ẽ qñ intelligi-
m⁹ vnũ ꝓtinue sicz est quãdo intelligi
mus plura successiue Et hui⁹ ratio dic
ta est q̃ tẽpus qd̃ mensurat actiones
nr̃as nõ est in eis sicz in subiecto sed ẽ
mensura earꝝ tñ In motu vero ꝓmo
est vt in subiecto ⁊ ab illo habz trãsitũ
ꝑ naturã qua subiectũ ei⁹ est cũ eẽntia
mot⁹ sicut in quodã transitu. Et ideo
qñ intelligi⁹ aliq̃d indiuisibile puta. A
optz q̃ ipm totũ intelligam⁹ simul cũ
nõ habeat q̃d prius ⁊ q̃d posteri⁹ intel
ligatur ẽ eñ indiuisibile si morose in-
telligatur et quiescat intellect⁹ illud in
telligendo et ad aliud nõ trãseũdo mẽ
sura actionis nr̃e nullum transitũ ha-
bebit ab ea cũ ipsa sit totum simul na-
tura eñ extrinsece mẽsure est nichil ac
cipere a mensurato tẽpus autẽ ẽ men
sura extrinseca omniũ ꝑter q̃ ipius tã
tũ in quo est sicz in subiecto ⁊ id ẽ mo-
tus pri⁹ Erit ergo trãsitus qñ intelli-
gim⁹ aliq̃d indiuisibile nõ a ꝑte ꝛctõis
nr̃e causat⁹ i ipo tꝑe cũ i eo nichil cau
setur nisi a subiecto ꝓprio sed a ꝑte ipi
us temporis applicati actionib⁹ nr̃is
tam q̃ mensura mensurato et nõ tã q̃
accñs subicõ Cũ aũt angel⁹ aliq̃d vnũ
itelligit morose null⁹ trãsit⁹ ẽ sz ẽ vna
ꝑticula ipi⁹ tꝑis indiuisibilis quo mẽ

suratur actio eꝰ quecũq; mora fuerit
in id intelligẽdo non em̃ est ibi accipe
vnum continuũ vniforme transitum
habens cuiꝰ tẽpus illud fit mensura ⁊
accidens vt apud nos Et ideo pticule
illius tẽpis ñ habẽt transitũ nec apte
intelligibiliũ sibi succedẽtiũ cũ vnũ ali
quid indiuisibile intelligatur nec a par
te alicuius subiecti cuiꝰ existentia ẽ in
cõtinuo motu vl' trãsitu hec aũt ymagi-
nationem nostrã nõ transcendit q̃a
ymaginatio nrã non trãscendit conti
nuũ et tẽpus Vna ergo pticula indiui
sibilis illiꝰ tẽporis manere potest cũ
multo tẽpore nrõ cuiꝰ tñ ptes illi pti-
cule cõmanẽ non pñt nec tñ ꝓpter hꝰ ẽ
in illa pticula successio vl' ꝓtinuatio ali
qua cũ tẽpus illud non fit accñs alicu
ius in ꝓtinuitate vl' successiõe existen-
tis vt dcm̃ ẽ Manifestũ ẽ ergo q̃ vni
uersaliẽ om̃e tẽpus cõsistit aliqualiter
in quadã nũosa successione eeñtialiter
accidit aũt ei q̃ illa successio fit ꝓtinua
vl' discreta rõne eoꝝ quibus applicat²
Discretio ei illa que ẽ tẽporis in ange-
lis non ẽ eis vt numerꝰ quo nũat² hoc
em̃ est absolutũ in tẽpore sed habet eã
ab ipis actionibꝰ que sibi succedunt si
ne medio Cap ij. qualiter in toto
tẽpore est idẽ instans re drñs in rõne
Nunc ergo de ipis instantibꝰ su
per ẽ agere. ciendũ est q̃ sicut
punctꝰ se habet ad lineã ita se hẽt nũc
ad tẽpus. geometer autẽ ymaginatur
punctũ p motũ suũ causaẽ lineã. Quo
rũ ratio ẽ qꝛ linea nõ habet nisi vnã di
mensionẽ vñ indiuisibil' ẽ ꝑm latũ ⁊ p
fundũ ⁊ ideo nõ est in linea vnde pũc-
tũ excedat in latũ Cũ autẽ in longũ li-
nea excedat pũctũ si imaginemur pũc
tũ quiescere nõ poterimꝰ ymaginari
ipꝯ causam linee Si vo ymaginemur
ipm moueri licet non in ipo fit vlla di-
mensio nec aliqua diuisio per ꝓñs per
naturã tñ motus sui relinq̃tur aliquid
diuisibile ⁊ qꝛ punctꝰ nõ habet adeq̃ri
nisi linee ꝑm q̃ linea careat latitudine
et pfunditate nõ aũt scõm q̃ linea ha
bet longitudinẽ ideo ex natura motꝰ
sui q̃ relinquit² erit dimensionale vna
dimensione ⁊ tale ncõio erit linea Ille
tamẽ punctꝰ nichil facẽ debet de essen
tia ipius linee constitute qꝛ nichil vnũ
et idẽ realiter õibus modis indiuisibi
le potest fimꝶ et in diuersis ptibꝰ eius
dẽ ꝓtinui pmanentis eẽ ncõio tñ si eẽt
de essentia linee cõstitute per suũ mo-
tũ foret de essentia cuiuslibet ptis sui
qꝛ qua ratione pertinẽt ad vnã partẽ
eiusdẽ eadẽ rõne pertinẽt ad oms cũ
equaliter se ad oms habeat nec potest
eẽ terminꝰ eius vl' cõtinuatio aliq̃ cũ
ille punctus fit aliquid vnũ realiẽ. Oñ
non possunt eẽ pluẽs pũcti realiter in
linea sunt tamẽ plures puncti et reali
ter abinuicem diuisi vt duo eius ẽmini
et similiẽ in eius ꝓtinuatiõe linea em̃ ẽ
potentia manens tñ pũcto moto trã
siẽs Punctꝰ ergo mathematice ymagi-
natꝰ. q̃ motu suo causat lineã ncõio
nichil linee erit sed erit vnũ scõm rẽ et
diuersum secundũ rationẽ. Et hec diũ
sitas que consistit in motu suo ꝛaliter
est linea nõ autẽ ydẽptitas sua secun-
dũ rem In linea ergo sic ꝓstituta per
diuersitatẽ ipam erunt puncta quedã
duo actu vt eius termini qui cadũt in
eius diffinitõe ⁊ infinita alia in poten
tia scõm q̃ ipa diuisibilis ẽ in infinitũ
potentialiter p q̃ modũ de instanti tẽ
poris est agendũ nisi q̃ est de substan
tia tẽporis Sciendũ est ergo q̃ mobi
le est causa motus nõ efficiens sꝯ ma-
terialis Motus em̃ ẽ in mobili vt in
subiecto sicut dicitur in tercio phisico
rũ. mensura aũt ipius mobilis est in-
stans qꝛ instans sequitur id qõ fertur
vt dicitur q̃rto phisicoꝝ Et quidã refe
runt ad instãs eui dicẽtes ipm esse idẽ
ꝑm rẽ cũ instanti tẽporis drñs tamẽ
rõne Dicẽtes q̃ pmũ mobile cuiꝰ mẽ
sura ẽ instãs qꝛ eeñtia sua ẽ tota fimꝶ
et non in aliq̃ successiõe sicꝯ ⁊ eeñtia in
stantꝯ ẽ tota fil' ⁊ vnũ idẽ realiẽ in toto
motu suo sꝯ diuersum et diuersum ra-
tione Et hec diuersitas est motus su-
us cuius ipm mobile secundũ essentiã
nichil est sed est penitus extra genus
eiu scũ ipm fit substantia motꝰ vero
accidẽs Eodẽ mõ instans qõ ẽ mensu
ra ipiꝰ mobilis sequẽs ipm ẽ vnũ ꝑm
rẽ cũ nichil depereat substantie ipius

mobilis cui⁹ instans est mensura inse
pabil' sed diversum ⁊ diusum ꝑm rōez
Et hec eius diversitas est tēp⁹ eēntia
liter cuius ipm instans qd̄ est mēsura
primi mobilis nichil ē ꝑm eos Et ideo
aliud i eēntia sua ē instās qd̄ ē vnū in
toto tēpoē a quolibz instanti qd̄ est in
toto tpe vl'vt ptinuatio vl'vt termin⁹
Illd̄ em instans ē mēsura eēntie pmi
mobil' ꝑm q ē pmanēs nullū āt istorū
instantiū ē mēsura alicui⁹ qz ipm tēp⁹
in quo repiūtur p̄dicta instātia ē men
sura ōim inferiorꝝ nō solum ꝑm suos
mot⁹ sed ꝑm suū esse qz inferiora sunt
trāsmutabilia nō solū scōm locū suū sz
et' scōm suū eē cum sint corruptibilia
Vñ dicūt q mlt'os decipit equocatio
q̄ mlt'ipliciter latet in genē scōm phm
Nō em ē aliqd̄ instās q mēsurat aliq̄z
rē inferi⁹ qd̄ idē fit in toto tpe ipi⁹ mo
tus cū nullū tēpus erit accñs motus
rei inferioris sed pmi mobil' tm. vñ cū
res inferior mouet' mot⁹ ei⁹ est acci-
dēs sz tēpus nō est accñs hui⁹ motus
sz mēsura tm. mensura em ē accñs pri
mi mēsurati tm in illo genē aliorū aūt
mensura tm nō aūt accñs et iō tēpus
nō ē in aliquo motu alicui⁹ rei corrup
tibil' vt in subiecto sz in motu pmi mo
bil' tm pt tm ratio de illo tēpoē cuilibz
motui pticulari aliqd̄ ꝓportionari et
assignare in eo principiū ⁊ finē per cō
parationē ad principiū ⁊ ad terminū ali
cui⁹ mot⁹ perticularis sicz facit in dic
tis cū accipit ortū et occasum sol' tāq̄z
principiū et finē tēporis

Cap iij. cui⁹ fit mēsura instans tē
poris et euū

Hys āt est adusum qd̄ dicit phs
q̄rto phificoꝝ dicēs ipz instās
seq̄ rē motā sicz tēpus seq̄tur motū p
hoc qd̄ nos deveniṁ⁹ ad noticiā pri-
oris ⁊ posterioris in motu per ipsum
mobile cū ipm inveni⁹ in aliqua parte
magnitudinis per q̄m mouet' statim
dicim⁹ motū per quē illud advenit p̄-
terisse et motū per quē inde ad aliā p-
tem magnitudinis transeat futurū eē
sic per mobile alteratū appḣendimus
naturā motus Similit ē in tēpore id
qd̄ distinguit ptes tēporis abinuicem
est nūc q est principiū vm⁹ et finis al
tius ergo a permutata ꝓportione sicz
se habet tēpus ad motū ita se hz nunc
tēporis ad mobile Hoc videtur phs
velle nunc tēporis sequi mobile ita q
idem nunc fit mēsura mobilis et cōti-
nuans partes tēporis adiūcti Idem
etiā nunc dicitur pmo mensurare tem
pus ipm qz vnūquodq̄z mēsurat' per
illud qd̄ est notius in suo genē. vñ nūc
de genere tēporis est de eodē etiā nūc
subiungit' qd̄ nichil tēporis est nisi ip
sum scilicet nūc Ex quib⁹ manifeste vi
detur q instans quod sequitur mobi
le fit de substātia tēporis cuius oppo
situm supra dictū est Ad hui⁹ ergo dif
ficultatis solutionē notādū est q in-
stans cui non est accidens primi mo-
bilis sed mensura tm scōm id eius q ē
in alterabile scilicet eēntiā accidēs vēo
est pmi eui et illud tantū sequitur sicz
accidens subiectū suū alia aūt non vn
de manifestū est q non est idem nunc
eui et nunc tēporis q sequitur mobile
hec em est mēsura mobilis scōm q est
idem in toto motu ⁊ accñs eius vnde
phūs inq̄rens naturā instātis in q̄rto
phificoꝝ docet q nichil tēporis ē nisi
instans et ad hoc accepit rōnem ex ha
bitudine mot⁹ ad mobile dicēs q sicz
loci mutatio et ipm mobile simul sunt
sicz numer⁹ mobilis simil' est cū nume
ro mot⁹ localis sed tēpus est numer⁹
loci mutatiōis ergo nūs ipius mobil'
semp erit cū tpe hoc aūt nichil aliud ē
q̄z nūc ergo nunc ⁊ tēp⁹ sunt sil' Addit
q ipm cōparatur ad id qd̄ fertur nō si
cut numer⁹ sed sicut vnitas cū nūc fit
indivisibile. Ex quibus manifestū est
aliā esse naturā instantis quod mensu
rat mobile scōm illud qd̄ est et scōm q
est idem in toto motu. ad hoc em est
q cōtinuatur tēpus perspicuū em est
a parte motus et mobilis mobile esse
idem in toto motu realiter sed alterū
et alterū rōne Sz hec sua alteritas cō
sistit in quibusdam indivisibilib⁹ mo-
tus que dicuntur mota esse fine tamē
interpolatione ⁊ huiusmōi continuāt
motū qn̄ q̄es i aliq̄ illoꝝ nō accid'. mo
bile āt nichil' est horū cū quolibet horū

accidat sibi simul sunt tñ hec mota esse
et mobile qz ei⁹ sit vt sbiecti Sicz aūt a
pte mobil ita apte instātz q seqt² mo-
bile ē accipe diuersa et diuersa eē Et hz
ei⁹ diuersitas psistit in ipis indiuisi-
bilib⁹ tpis que z dicūtur mesurata eē
sine interpolatōe sunt instātia q ptinu
ant tps z hz nichil aliud ē nisi diuersa et
diuersa rō ipi⁹ instantz q idē est realit
in toto tpe realiter seqps mobile inqz
tum ē ide re in toto motu huic āt adiu
git² instās eui q mesurat mobile p^m se
ficz eēntia ei⁹ piuncta ē motui vñ sicut
bñ arguit² q nichil mot⁹ ē nisi mobile
sit z tñ mobile non est aliqd de sba seu
eēntia mot⁹ nisi forte ficz sbiectū dici²
ptinē ad accns suū cū cadat in ei⁹ diffi
nitiōe Sz hz ē qz accntia diffiniūt² per
suppletione subiectorū q penit⁹ sunt
extra essentias eorz ita bñ arguitur q
nichil tpis sit nisi instās sit nec tñ seqt²
Pter hoc illd instans eē aliqd tpis .et
ideo phs sbtilissime cū vellet ondere
nichil tpis eē nisi nūc nō hz directe pclu
sit qd intēdebat sz dircē pclusit nūc et
tēpus eē simul sicz mobile et mot⁹ sunt
sil Et pstat q motū esse ipius mobilis
erit ptinuatio ipi⁹ motus nō aūt ipm
mobile sz mobile non separat² a moto es
se nec a motu sz semp sunt sil Ita etz ē
de ipo nūc q ipa diuersa eē sunt essen-
tie ei⁹ cōiuncta nō dico diuersa eē ei⁹
coniuncta eēntie eui qa diuisitas eius
non attingit eēntiā eui licet ei piunga
t² sed attingit nūc tpis Vñ hec diuersa
eē ei adiūcta erūt aliqd tpis z nō ipm
nūc pt q tñ nichil tpis est Ipm vēo in
stans q in se alterat² diuersa et diuer-
sa rōne ē aliqd tpis sed nō ē tēp⁹. vnde
phs ibidē cū pri⁹ vocasset ipm nūc nu
merū mobilis sup hz eēn stabat argu-
mentū suū subiūgit nūc non pari ad
mobile ficz nūs sed sicut vnitas nūi qz
cōstat ñ eē numerū sz eius replicatio
que ē sibi quasi altex z alterū eē z nūs
ipa replicatio vnitatz nō ē ipa vnitas
sed accns eius licet ipsa sit accns In-
stans ergo q est quasi vnitas ipi⁹ pri
mi mobilis non ē instās eui qz instās
eui est aliud p eēntiam ab instantibus
continuantib⁹ tps ab ipo tñ illa deri-
uantur et oriuntur Sed ipm est idē in
eēntia sua in qua nulla cadit alteratio
ficz in eēntia primi mobilis nec alterabi
tur p pñs ab alteratiōe primi mobil q
alteratur p^m vbi Et hoc e istas qd nos
voca⁹ euū qd ē principiū tpis. vñ boe
tius iij. de pclatōe q tēpus ab euo ire
iubes qz ab illo instanti pcedit tēpus
ficz motus a mobili non tanqz ab aliq
sui generis sz exēplariter ficz dici⁹ infe
rioza pcede a suprioribus Ideo subti
liter discernēdū est inter ista duo nūc
qz nūc primū est mēsura tm̄ z^m, vēo est
et accns z ad gen⁹ tpis ptinens ideo
dicitur mēsura ē tēpus vñ phs iiij phi
ficorz p ppationē mobil ad motū do-
cet qūo hz instans mēsurat tēpus qz vi
deliz vnūqdqz mēsuratur p id qd ē no
tius sui gnis iter ea q ad tēpus ptinet
not⁹ ē instans ficz z ipm mobile ē no
tius motu et p mobile cognoscit² ipse
mot⁹ Vbi pfderandū ē q duob⁹ mo
dis pt aliqd eē mensura alterius, vno
mō qñ ipa mēsura semel vl pluries ac
cepta eqpatur ipi mensurato ficz ternā-
rius mēsurat nouenariū qz tria terna
ria faciunt nouē .alio mō qñ vnū ē rō
cognoscēdi aliud vñ de illo pgnitio nō
hētur nisi p^m q adducit intellcm̄ ad pg
nitionē ipi⁹ et ideo illd non erit abso-
lute mēsura alteri⁹ sed mediāte scien-
tia Et ideo phus dicit in methafisica
q sciētia est mēsura scibilis hz aūt erit
p modū illius p qd intellcūs ducit² ad
cognitionē tal rei Isto mō mobile pt
dici mēsura mot⁹ qz p ei⁹ naturā deue
nitur in naturā ipius mot⁹ vt ibidē di
cit qz mobile ē pmanēs mot⁹ vō trā-
sciēs iō mobile not⁹ ē ipso motu sil
istās tle not⁹ ē tpe simpl qz pmanēs
est z idē re tps vēo transiens licz qñqz
tēpus sit notius qz ē aliquod subicm̄
sensui qz ē sensibile cōe cū sit nūs mo-
tus . Cū autē dicitur q nichil est pñs
de tēpore nisi nūc non significat² aliqd
instans qd est ptinuans ptes tpis ad
invicē q cū tpe labitur nec pmanet vt
iterū signari posset ficz potest punct⁹
in linea vn⁹ et idē existens bis sumit²
scilicet inqtum est pncipiū et finis re
spectu diuersarz ptiū linee nichilomi⁹

idē nūc est principiū illi⁹ ptis vni⁹ ⁊ fi
nis alteri⁹ in tpe sicut in linea pūct⁹ ſz
hoc d² de nūc ꝙ se² id qò fertur Id em
manet idē in eēntia in toto tpe variatum tm̄ per roēm ⁊ in instātia diūsitatis ei⁹ inueniūtur multa instātia sp tm̄ labētia cū tpe Cōstat āt nullū taliū instantiū eē cām tpm cū nullū ipoꝫ maneat in toto tpe ſz trāseat cū qualibet pte tpis Iste em̄ st diūse roēs ipi⁹ instantis ꝙ ē idē in toto pte ⁊ iō vocāt² instātia Q̃ āt instās pmanēs patitur aliquā alterationē sibi adiūgi q² dictū ē ipm nūc habere diūsum ⁊ diūsum eē hoc accidit q² vnū ⁊ idē natū ē hrē diuersas mēsuras sicut ptz de corpe celesti ꝙ ꝑm eē qò ē intrāsmutabile mensuratur euo ꝙ est instās pmanēs ſz q² idē corp⁹ habeat trāsmutationem ad iūctam motui scòm locū. tps ē mēsura mot⁹ vt dcm̄ ē Iō hoc instās lz sit īmutabile ē tm̄ mutationi adiūctuz roē sui subiecti qò moue² ꝑ⁹ locū vt dcm̄ ē ⁊ sic accidentalit̄ hz mutationē adiūctam seu alterationē Sil'r in substātiis separatis repitur quidā mot⁹ affectionū ⁊ intellectionū nō aūt in suis eē. vñ vbicūq; repitur natura istī⁹ nūc sp est repire aliquē motū adiunctū Ex q̄ manifestuz ē ꝙ euū non est vt in subiecto in ꝑmo mobili sed ē mēsura e⁹ tm̄ vt in subiecto aut ē in ꝑmo euiēno Sicut eī tps respectu ꝑmi mobilis est accñs ⁊ et' mēsura respectu aūt motuū alioꝫ inferioꝫ mēsura tm̄. ita euū respectu ꝑmi in gne eoꝫ q̄ euo mēsurātur ē accidens ⁊ mēsura respectu āt alioꝫ est mēsura tm̄ Et q² primū in quolibet genere ē vnū tm̄ in vno āt subiecto nō ē possibile plura accñtia eē eiusdē natu re ab illi⁹ vnitate erit tm̄ vnū euū oim̄ q̄ euo mēsurātur sicut tps ē vnū oim̄ q² mot⁹ primi mobilis ē vn⁹

Capl'm iiij. in quo declarat² q̄d mensurat opationes angeloꝫ

Q Onsiderandū est āt ꝙ nulla actio sbe separate mēsura² isto nūc cū nulla actio sua fit sua sba Soli⁹ em̄ dei actio ē sua sba ⁊ iō sua sba et actio sunt et'na Cū āt angel⁹ agit vl' agit ad extra sicut qñ aliquid circa ista corpa inferiora illa trāsmutādo sicut factū ē in angelo thobie tūc actio sua mēsuratur tpe nostro Si aūt actio sua fuerit ad intra cuiusmōi ē intelligere et velle si intelligit in v̄bo actio sua mensurat² et'nitate participatiue. sicut em̄ actio sua naturā suā trāscendit q² ꝑ naturā suā nūq̄ videt res in v̄bo Si v̄o intelligit per spēs aliq̄s tūc actio sua cū sit successiua mēsurabit² tpe qò non ē idē cū tpe nrō nec et' in eo qò formale est in ipo vt sup oñsum ē. ⁊ huiusmōi tēporis vna pticula cū multo tpe nrō eē pt nullo tpe medio in ipo incidēte q̄uis in tpe nrō multa media cadāt ꝓpt e⁹ ꝓtinuitatē Cū v̄o succedūt sibi itelligibiha erit ibi tēpus pfcm̄ ex multis pticulis indiuisibilibz in seipis ⁊ hee pticule non sunt instātia q² nulla istarū ē eadem in toto tali tpe sicut ē instās tpis in tpe nec aliq̄ illarū ē cōtinuatio ipi⁹ tpis sed q̄libet illarū ē ps sicut vnitas in nūo Ex hijs ergo manifestum ē ꝙ tēpus nrm̄ nō causa² ab illo tpe sed causa² ab euo qò ē idē in toto tpe Euo aūt nulla actio mēsurat² sicut dcm̄ ē ſz eē ipoꝫ euiēnoꝫ ⁊ ipa euiēna Euū aūt non habet se ad tēpus sicut aliqd eiusdem spēi ſz tq̄ causa analoga per pri⁹ em̄ inuenitur rō mēsure in euo q̄ in tēpore vñ a pte eui ꝙ toti tpi nrō coexistit ⁊ cuilibet instāti inferri ꝑt ꝑmū angelū toti tpi nostro coexistere sed nō ꝙ mēsuretur ab eo tps em̄ nostrū cōcomitanter se hz ad angelū roē eui cui tēpus nrm̄ est adiūctū vñ aliquo mōdiceretur angel⁹ ꝓmetiri seu mēsurari tpi qò ē mēsura mot⁹ necessario hz foret ꝑ ꝓcomitātiam ⁊ hoc cōuenient posset dici si tēpus non haberet finem sicut opinio aristo. docet tūc em̄ tēp⁹ indefinēter ꝓseq̄retur euū sed q² tēp⁹ non semp durabit cessabit namq̄ mot⁹ ⁊ sic nō ē cōcordia seu cōcomitātia tpis ⁊ eui nisi vt nūc Tempus v̄o qò mēsurat actiones angeloꝫ ꝓcomitat² simpliciter ipm euū Semp em̄ angeli intelligent per spēs rerū ꝓprias q̄s apud se habent q² g̃ hz tēpus absolute euū cōcomita² tpi aūt nostro in nullo ꝓportiona² nisi forte accidentalit̄ Do

test eim vna pticula indiuisibil' illi⁹ tē-
poris toti tpi nrō cōmanere ⁊ vltra ḥ
sup morā quā ꝗhet angel⁹ sup idē in-
telligibile iō per naturā illi⁹ tpis non
pt inferri q intelligere a.ngeli mēsure²
tpe nostro nec etz q tps nostrū cōme
tiet² vnicā e⁹ intellectionē vt oñsum ē
nisi ex suppositione vt suppona² vna
pticula illi⁹ tēporis in q̄ intelligit vnū
intelligibile existere alicui pticulari tē
pori apud nos. tūc eim ex ypostasi cō
seq̄retur tps nrm ꝗmetiri ipm cointel
ligere angeli nō tq̄ ꝓpria mēsura e⁹ sz
tq̄ q̄dam ꝓpriam ei⁹ mēsurā ꝗcomi-
tans ⁊ adhuc magis remote q̄ euū qr
tēpus nostrū omnino non ꝗpatur illi
tēpori siue illi intelligere n̄ per euū a q̄
effluit vtrūq̄ tēpus

Capl'm v. in quo declaratur q̄d sit sub
iectum eui.

Onc g̃ sup est oñdere cuius sit
euū vt subiecti Ad cui⁹ euiden
tiam cōsiderandū ē q sicut d² p. meth.
Omnū qdq̄ mēsuratur per simplici⁹ sui
gnis Est ei accipe semp simplicissimū
scdm multitudinem ⁊ nō scdm magni
tudinē et hoc vl' simpliciter sicut vni-
tas ē mensura omnis numeri vl' i ipo
gne habens roem generis sicut bina-
rius ē nūs simplicissim⁹ mimā habēs
ꝗpoem sed non est mensura simplicit
sed tm nūorū pariū Simplicissimū āt
in motib⁹ scdm multitudinē est pm⁹
motus diurn⁹ quo tot⁹ ann⁹ mēsura
tur. scdm vo magnitudinē nō est acci
pere simplicissimū qr magnitudo ē di
uisibilis in ifinitū ex statuto tm accipi
tur mimum scdm magnitudinē ad qd
oiā mēsurātur vt pes ⁊ huiusmōi ⁊ in
vtroq̄ ist ox sp erit ipa mensura vt in
subiecto ad alia āt ꝗpatur vt mensura
tm iō tēpus ē in primo motu vt in sb
iecto sicut sup dcm ē Quia āt in reb⁹
ordinatis int se supmū infimi attingit
infimū supmi iō tēp⁹ in supmo sui vt
ē sicut in subiecto ꝗiūgitur euo q̄si in-
fimo sui qr euū non ptinet ad celū nisi
sicut mēsura tm oz ergo euū eē vt i sb
iecto in re tali cui cōiūgitur etnitas in
roē mensure nulla aūt creatura scdm
eē suū ē eterna pt tm scdm actionē suā
participare etnitatem sicut angelus q̄
intuetur res in speculo etnitatis ḥ eim
est pfectio cē nature angelice scz acq̄-
sitio gl'e Euū ergo vt in subiecto erit i
illo qui magis pticipat talē visionē il-
li⁹ eim eentie ē magis perfcā ⁊ natura
sblimata Et iō supposito q lucifer fu
isset maxim⁹ angelox si stetisset tūc in
eo foret euū vt in subiecto sed qr eius
natura non ē perfcā pfectione glorie
etne non ē in eo aliquid qd alijs fit mē
sura sed in eo qui magis inter omnes
ē particeps illi⁹ gl'e Manifestū ē eim
q in corpe pfectissimo q a corruptio
ne ē maxime remotū vtputa in corpe
celesti ē vm alia mēsurātur Ei⁹ aūt p-
fectio seq² naturā suam qr non ē aliqs
nisus ad oppositū sue pfcōis in eo. in
angelis aūt non ē tota pfectio a natu
ra qr pt in eis eē motus ad oppositu
sicut pz de illis qui peccauerunt in qui
bus aliqui perfectiorē naturā habue-
runt multis qui steterunt tm hox na-
tura pfcā est per gl'am Et ille qui pfec
tiorem naturā habet in gl'a habet in se
vm alij mēsurētur Et iō scdm ꝗmenta
torem sup iiij. metha. de⁹ qui est sim-
plicissim⁹ ē mensura omniū simplici-
ter nō tq̄ aliquid eiusdem generis sed
qr vnūqdq̄ tm habet de eē ⁊ bonitate
q̄tum ad illū pl⁹ appropinq̄t q̄ est ipa
bonitas et ipm eē a quo omnia bona
sunt qui est de⁹ bñdict⁹ in scla Amen